Број 65. У Новом Саду, у петак 21. марта 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући гђе је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Манастирска уредба.

II

Зашто није могло овако остати?

Дакле ће у нашим манастирима наступити нов ред. Овако није могло даље остати.

Ја сам већ рекао, како се до сад управљало с нашим манастирским иметком. Негде су издавали манастирску земљу под аренду, и то испод руке, а не на јавној дражби. Народ од тог није видео користи. Земљу су издавали под аренду богаташима, и да ти нису били већ богати, обогатили би се.

Многи су манастирски настојатељи рђаво економисали. Или су појели и семе, па није могло да буде плода. Саборски одбор је 1881. године изаслао стручњака Св. Поповића, да прегледа наше манастире. И тај стручњак вели н. пр. о манастиру Лепавини ово:

„Какав је рад у манастирском винограду види се најбоље отуда, што је винцилир у нашем присуству садевао пласт сена, кога је накосио у једном делу винограда, а може још 2 до 3 пласта накосити. Из тога се може видити, да где сено роди, не може родити грожђе.“

О шуми манастира Фенека вели: „Ова је шума неуредном сечом и пашом више но поли упропашћена. За данас одбацује манастиру толико хасне, колико му треба за огрев.“

За Бешеново каже: „Од кад је манастир сву марву испродавао, даје земљу на поле и на треће. Баш кад је комисија прегледала стање манастира, дошли су били егзекутори, да терају запљењене манастирске кове у Руму . . .“

Мора се признати, да су неки манастири у извесним временима имали настојатеље, који су добро газдовали. Но ти су газдовали — за себе.

Било је после жетве и бербе великих пластова сламе, кукурузовине, али је у рачунским књигама било забележено врло мало рода. Ко би веровао тим рачунским књигама, морао би мислити, да на манастирској земљи роди само слама без зрневља, кукурузовина без клипова.

Али су ти манастирски настојатељи живели: не као мале спахије, него као велике спахије. Кад су била добре воље, поклањали су за један осмех лепим госпођама каруца и коње; умели су да прокартају за једну ноћ стотине и хиљаде. Показивали су, како не треба да живе калуђери. Ко није тако живео у црној ризи, тај је био — бела врана.

Док су манастири шиљали рачуне, излазиле су на видело ужасне ствари. Писало се од ока. У манастиру Војловици било је 1898. године један једини калуђер. И тај је за годину дана потрошио на вино 489 форината, на „шпецерај“ око 500 форината, а за говеђину 293 форината.

Оваких рачуна било је пуно. Кад су мало боље погледали, нашли су у рачунима једног манастира забележено нека 3 форинта на говеђину. Онај, који је састављао те рачуне, писао је од ока, и није гледао у календар, јер је онога дана био не само петак, него — велики петак.

На „различија“ урачунавали су грдне своте За издатке испод 5 форината не морају прилагати признанице. То се верује на реч. Понеки манастир имао је близу 200 таквих свотица преко 4 форинта. Један манастир урачунао је за једну годину 11 саоница. Кад је о том било говора на сабору 1902. године, тада је узвикнуо један посланик: — На тим саоницама возили су сигурно онај рен, што је коштао 300 форинта, а што га је потрошио један манастир за годину дана (бар забележио тако у књиге).

Нису сви манастири шиљали такве рачуне. Многи нису шиљали никакве Кад су се чланови саборског одбора тужили на то, патријарх Георгије тешио их је овако: — Па ја сам им писао и казао им: ко не шиље на време рачуне, на тога се неће гледати, кад буде био избор — епископа.

Било је и таквих манастира, који су шиљали „чисте рачуне“. Нигде замерке. Али опет зато није било чистог прихода. И тако долази, да наши манастири који имају укупно 35.222 јутра земље, нису могли показати десетинама година чистог прихода. Кад — кад су имали штете и задуживали су се. Године 1896. унели су сви манастири скупа чиста прихода 3 фор. 99 новчића.

По овом погледу, да би наши калуђери умрли били од глади, да нису имали осим земље још и крчме, млинове, кречане, милостиње и других прихода, који су носили годишње око 50 и више хиљада форината.

Овако није могло, није смело даље ићи. Зато ће наш народ радосно поздравити, што је потврђена манастирска уредба, коју је донео наш народни црквени сабор.

Калуђерима се скида са њихових плећа терет газдинства.

§ 7. нове манастирске уредбе гласи:

„Непокретно имање сем винограда, воћњака, шљивика и шума издаје се под закуп на јавној лицитацији на једну или више година. Род шљивика продаће се сваке године на јавној лицитацији, кад је томе време а шумска сеча по прописаној шумској основи.

Баште се остављају манастирском братству на уживање.

За винограде и воћњаке уносиће манастирско братство у манастирску централну касу по сваком јутру онолико, колико саборски одбор одреди у предрачуну“.

У новој манастирској уредби прописана је и казна за оне манастирске старешине или чланове братства, који не подносе на време рачуне, прорачуне или се огреше о дужност коју прописује манастирска уредба. Таквим манастирским настојатељима може одузети саборски одбор управу с иметком.

На тај начин је осигурано, да ће наши манастири доносити великог чистог прихода на црквене, школске, привредне и човекољубиве потребе народа нашег.

III.

Уклоњена неправда.

Наши манастири нису једнако богати. Манастир Крушедол н. пр. има 2583 јутра земље. Бавјаш је пуки сиромах. Ми имамо манастира који су оправљени као краљеви дворови. Собе су раскошне. Тамо једу морске раке и свакојаке ђаконије Архимандрита не би се мењали са спахијама.

А у Бавјашу н. пр. све је олупано. Крчма се срушила. Собе изгледају једва боље но у циганској черги. Кад сам недавно свратио онуда, игуман седи и мује кваву и једва се хлебом храни. Живи као прозјак од милостиње. Манастир Златицу оправили су душевни Белоцркванци да се не поруши.

Зар је ово било хришћански?! Зар је ово била заједница и братство наших манастира?! То је била брука.

По новој саборској уредби установиће се средишна манастирска благајна. Приходи свију манастира уносиће се у ту благајну. И из те опште благајне добијаће једнаку плату калуђери свију манастира. Из те опште манастирске благајне сви ће се они издржавати и оправљаће се све манастирске цркве и зграде. Из те опште, заједничке благајне биће чист приход на просветне, економске и човекољубиве потребе народа нашег.

Зар ово није више у духу хришћанском и братском, но ово до сад?!

Са хртковачког изборног попришта.

„Застава“ није донела извештај са ужег избора у хртковачком срезу, јер се још пре избора одрекла дра Алексе Ивића и тиме га сама срушила. Но држим, да овај избор ипак има интереса за читаоце „Заставине“, јер је др. Ивић после искључења из странке изјавио бирачима, да иако није у странци, он се и даље држи радикалног програма. Услед тога је дошао ипак велик број радикалних бирача и гласао за дра Ивића.

Одмах на почетку гласања добио је др. Ивић велику већину гласова, но доцније наиђоше хрватски, немачки и мађарски бирачи те гласаше листом за дра Вукадиновића. На крају првог читања имао је др. Ивић још свега шеснаест гласова већине. Сад се договори престојник Новаковић са натарошима, благајницима и осталима чиновницима хртковачког среза, те се ови размилише по Хртковцима и по околним селима, врбујући гласове за дра Вукадиновића. Један натарош је излазећи из изборног локала отворено рекао двојици својих познаника: „Е сад морамо нахранити ових шеснаест гласова“. Кола су јурила на све стране и сваких пет-десет минута стизао је нов изборник и сав задуван гласао на дра Вукадиновића. Ходник, кроз који се улазило у изборну дворану, посели су по наредби престојника Новаковића жандарми, те се није могло контролирати, ко све улази да гласа. По Хртковцима се приповеда, да су гласали и надничари хртковачког парног млина и један црквењак хртковачки. Говори се и о десетицама, које су исти примили. Пет минута пред дванаест сати имала су оба кандидата једнак број гласова: 283. Сад приступи др. Вукадиновић и изјави, да и он гласа на самог себе. На ово др. Ивић изађе у двориште и каже сакупљеним изборницима, да је његов противник добио један глас већине, јер је сам на себе гласао. Бирачи скупише дра Ивића, да и он на себе гласа, пошто и он има право као и Вукадиновић, али др Ивић ово одлучно одби. У то дођоше још два Шокца праћени хртковачким благајником и дадоше своје гласове дру Вукадиновићу, који тиме доби 286 гласова. На два минута пред дванаест сати стигоше четворо кола Ивићевих бирача (њих 9 на броју), који су задржани били сахраном једног кућњег старешине у Буђановцима. Глас о томе допре одмах и у изборну дворану, али престојник Новаковић скочи као опарен са столице и закључи избор, тврдећи, да је дванаест сати и да је одржано два читања. Сад настаде неописана галама, у којој се само разабирао протест пароха Бронзића, да до дванаест сати фали још два минута и вика запенушеног престојника Новаковића, да Бронзићев сат не иде добро. Напослетку попусти Новаковић, али није дозволио бирачима Ивићевим да уђу сви и гласају, него нареди треће читање. Тек што је почето читање, прекине га Новаковић с речима: „Но сад је дванаест и по Бронзићевом сату“ и закључи избор не пустивши да гласају придошли бирачи Ивићеви.

Самосталци и крај свих непобитних доказа још увек бесочно тврде, да њих није помагала власт! Па чиме тумаче понашање престојника Новаковића? Да није и тај окорели

Куеновац чинио безакоња у корист самосталаца „из чистог уверења“, а не по налогу од горе?

После свршеног избора уже др. Вукадиновић тамбураше, па се крену са биралишта потскакивајући од силне радости. Неки бирачи гледајући га крстили се од чуда па кажу: „Но вала ти Боже, овај наш посланик мало ћакнут!“

П.

Излази дело на видело.

Сви су честити српски листови забрањени за Босну и Херцеговину. Тамо иду само хрватски листови који шире Хрватство и теже да се Босна и Херцеговина присједини Хрватској и Славонији.

И „Србобран“ је био забрањен за Босну и Херцеговину. Сад су скинули са њега забрану. Пустили су га у Босну и Херцеговину.

Свака је даља реч излишна. Овим је „Србобран“ ушао у ред хрватских листова. И заслужио је награду.

Коме и ово још није јасно увериће се доцније. Јер знате шта кажу Хрвати у Загребу. Ми смо сигурни у „Србобрану“. Он — мора.

Јадни народ у Босни и Херцеговини. Зар му је то још требало да напусте на њега и „Србобран“ да и њега на леп начин похрваћује.

Дозвољена станица на Клиси.

Као што је познато нашим Новосађанима, наше варошко представништво је пре више месеци упутило молбу министру трговине да се на Новосадским салашима тако званој Клиси подигне жељезничка станица. На основу тога одпочели су преговори и варош је пристала на све услове које је министарство поставило. У јучерањој представничкој варошкој седници објавио је варошки сенат да ће још у току овог месеца бити ванредна представничка седница која ће имати да изгласа да се од варошкога земљишта даде потребно земљиште за градњу жељезничке станице на Клиси. Како је варошко представништво у начелу пристало на то још онда када се повели преговори са министарством то ће ванредна седница без сумње то земљиште изгласати и тако ће наши салашани још у току овог лета доћи до жељезничке станице на Клиси.

Друм на Клису и до ченејске цркве.

У јучерањој представничкој седници, изјавио је градски начелник Салан, како је представништво варошко још лане решило, да се сагради друм преко Клисе до Ченејске цркве. Постарало се и за новац, но тај се друм није могао градити што није било варошких инжењера. Сада пак има варош своје инжењере. Сада је инжењерско звање потпуно, рад ће ових дана отпочети и друм ће још ове јесени бити готов.

Борба једног жандара са полуделим.

Из Тропаве јављају: Из овдашњег земаљског дома за умно оболеле, побегао је глувонеми Антон Ципер, који је иначе познат са свога насиља. Један га жандар хтеде ухватити, али се Ципер бранио. Ухвате се у коштац и како су се хрвали, падну у један поток. Жандар падне главом доле и обнесвесне. Ту прилику улучи глувонеми Ципер, извуче жандару сабљу и смртно га рани. Ципер је ухваћен.

О поздрављању.

У листу „Фам Контампорен“ (савремена жена) износи Емил Фаге, да су до седамнајстог века мушкарци тиме поздрављали женскиње, што су их — љубили у уста. Разуме се да тако што није увек било пријатно. Доцније се увело љубљење у руку, а тек око године 1870. заведено је у Француској обично руковање, које данас преотимље мах.

Надзорница шешира.

Ко је икад био тако несрећан, да у позоришту седи за леђи каквој женскињи, која има шешир на глави, признаће да тога дана није видео ни једнога глупца. Зато се по позориштима обично лепе плакати, са молбама на женскиње, да скину шешире. Наравно да то није ништа помогло. У једној вароши Сједињених Држава, у Бриџпорту, ово је питање решено. Градски начеоник поставио је једну женскињу, девојку, за „шеширо-надзирательку“. Она има сваки дан обиграти сва позришта и сваку „непристојну“ опоменути на ред. У противном случају јавља се позоришном управнику, овај градском начеонику, овај шаље комисију да извиди ствар, и т. д. Као што се види, питање је сасвим срећно решено.

Рат за уништење пацова.

Како новине јављају у Лондону и у осталим приморским варошима се у последње доба страшно намножили пацови. Опасност од пацова показује се особито у стовариштима пристаништним тако да власти држе да би рат против пацова требало покренути. Уништење пацова неће бити баш тако лак посао, пошто их је силесија. Број се њихов не може баш знати, али се поуздано зна, да се једна фамилија намножи годишње на осам стотина. Штета од пацова износи у самом Лондону на 10 милиона фунти штерлинга или 240 милиона круна. Ето то је нагнало Енглезе да покрену рат против пацова у Лондону и пристаништима, а касније ће се рат раширити и на целу земљу.

Брзојави „Застави“.

Стигли 20. марта

Угарски сабор.

Будимпешта. Расправља се о првом одељку предлога о промени пословника. Говорили су врло многи говорници, све до краја седнице.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 1. априла 1908. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 21 кр. 15 п. до 21 кр. 25 п.
Раж средње каквоће 20 кр. 75 п. до 21 кр. 05 п.
Јечам за храну 13 кр. 50 пот. до 14 кр. 30 пот.
Јечам за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.
Зоб прве каквоће 16 кр. — п. до 16 кр. 20 п.
Зоб средње каквоће 15 кр. 30 п. до 15 кр. 50 п.
Кукуруз домаћи 13 кр. 05 пот. до 13 кр. 15 п.

Термини.

Жито за април 1908. 22 кр. 80 п. до 22 кр. 82 п.
Жито за мај 22 кр. 92 пот. до 22 кр. 94 п.
Раж за април 1908. 21 кр. 22 п. до 21 кр. 24 п.
Кукуруз за мај 1908. 12 кр 94 пот. до 12 кр. 98 п.

Све од 100 кила.

Имадем на продају

три велика огледала, три фине столице, три мраморна стола и све друге ствари које спадају у берберску радњу. Обратити се ваља на Стевана Панића у Руми. 364 2—5

ГРАОРИЦЕ

● (ВИКЕ) семена ●

врло лепе, чисте, без зоби за сејање, може се добити по К 19 — 100 клг. код

Ђорђа Петровића и Сина

305 5—6 Ириг (Срем).

Бријачки помоћник

вешт може наступити место одма код

МИЛАНА ЉУШТИНЕ

бријача у Госпићу, место добро и стално плата као и све остало по пасменој погодби и договору.

348 2—3

ИЗДАЈЕМ

ГОСТИОНИЦУ

код „Милоша Обилића“

у ЗЕМУНУ.

Издаје се под закуп са намештајем заједно по повољним условима. На главној улици на добром месту. Ко жели гостионицу узети, нека се обрати на мене доле потписаног.

Петар Радосављевић,

гостионичар 360 2—3

Земун кућни број 48.

КРОМПИРА

роза рана, бела, жута, лука црна и бела (зелени) поврћа, нуди вагонима најјефтиније

Александар А. Мудрок

46 42— Митровица (Срем).

СРПСКИ КРЕЧ

у крупним комадима. Од једне киле негашена креча добије се 6 кила загашеног. Креч је мастан, бео и одличног квалитета. Царине нема. Цена је врло умерена. Поруџбине ваља слати на

ЗАДРУГА БЕОГРАДСКИХ КРЕЧАРА

у Београду. Ратарска улица бр. 6.

349 2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

РАДИВОЈА НИКОЛАЈЕВИЋА

У МИТРОВИЦИ

потребује старијег

ПОМОЋНИКА.

376 2—3

Доле потписани требам два добра и солидна

КАЗАНЏИСКА ПОМОЋНИКА.

Ступање одма.

Милан Т. Јовановић,

I. 381 1—3 казанџија,

Нови Сад (Ujvidék).

ЈЕДИНСТВЕНО И НЕНАДМАШИМО

ЛЕКОВИТО БЛАТНО КУПАТИЛО

„РУСАНДА“

У МЕЛЕНЦИМА (Торонт. жупанија) у Угарској

отвара се 1. (14.) маја 1908 а завршује овогодишњу купалишну сезону 1. (14.) септембра 1908. год.

Сигурна лека у овој купци, наћи ће они болесници, који пате и болују од ових болести:

1.) Окрофуле у свима облицима и појавама.
2.) Отока у жљездама и кожи.
3.) Чиревима.
4.) Костобољи, реуми у свима облицима и појавама.
5.) Застареле тврдоће, укочености, згрчености, после запаљења у зглавцима, (контрактуре).
6.) Застарелих рана и отока, нарочито услед кошчаних болести Caries-Necrosis-а, у чему надмашује и најгласовитије интернационалне купке.
7.) Хроничних кожних болести, особито суве екцеме, „Prurigo Peoriasis“, — кожне болести свију врсти, које нису могле никакове лековите масти излечити.
8. Серотине и застареле реуме.
9. Са успехом лечи застарели Луес, Ишијас, и томе слично, те су за ту сврху спремљене нарочите кабине.
10. Код женскиња са сигурним успехом лечи неуредан крвоток, и живчана поболевања.
11. „Лечење бива по лечничкој наредби, блатним увијањем и облагањем, масажом и електризирањем“.

Управа купатила располаже безбројним захвалним изјавама, оних болесника, који у дугогодишњим мукама своје болести изгубише сваку наду за оздрављење, а који се по употреби **само 21 купке**, опростише несносне и мучне боље и потпуно здрави кућама вратише.

Поред чудне природне лековитости, купатило је по модерном укусу и данашњим захтевима удешено, тако, да гостима стоји на расположењу вијугастим стазама лепо удешен и пространи цветни парк, са дебелим хладовима и угодним клупама, три лепо и модерно намештена хотела са гостинским собама, пространи курсалон, и трапезарија, гласовир, куглана, особита музика, изврсна кухиња и тачна послуга.

Купатило шаље свакоме бесплатно, на захтев — уз обележје тачне адресе — купалишне проспекте.

За управу купатила Русанде:

У Меленцима, 13. (26.) марта 1908. године.

Каменко Пиперски, деловођа. 383 1—3 Ђена Петровић, председник.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.